

IS HET „LIFO-STELSEL”, ZOALS DE MINISTER VAN FINANCIËN HET NAAR VOREN HEEFT GEBRACHT, BEVORDERLIJK VOOR DE TOEPASSING VAN DE LEER VAN DE VERVANGINGSWAARDE?

door K. Baarsen

De methode van fiscale winstbepaling, welke door de Minister van Financiën met zijn nota van 22 Maart 1951 naar voren is gebracht en welke nader is uitgewerkt in de resolutie van 7 November 1951 biedt gelegenheid tot beschouwingen van verschillende aard.

In dit artikel wil ik enkele gezichtspunten naar voren brengen met betrekking tot de vraag of de geopende mogelijkheden tot wijziging van de fiscale winstbepaling bevorderlijk dan wel nadelig zijn voor de toepassing van de vervangingswaardeleer in het bedrijfsleven.

Ik vestig de aandacht op de volgende passage, welke in de gewisselde stukken voorkomt.

„In de eerste plaats dient de belastingplichtige te onderzoeken „of in zijn geval bijzondere omstandigheden een afwijking van de „tot dusverre gevolgde gedragslijn rechtvaardigen en in de tweede „plaats moet hij nagaan, of de door hem te kiezen nieuwe methode „op zichzelf in overeenstemming met goed koopmansgebruik is. „Voor deze vragen vindt de ondernemer in wetenschap, juris- „prudentie en ervaringskennis echter niet steeds een vast richt- „snoer. Wel zijn belangrijke algemene beginselen ontwikkeld, doch „deze denkbeelden zijn nog betrekkelijk weinig aan de praktijk „getoetst.”

Deze regels houden naar mijn mening een aanmoediging in voor allen, theoretici en practici, die ijveren voor toepassing van de leer van de vervangingswaarde. Immers de Minister geeft met deze uiting te kennen, dat de Overheid niet de ogen sluit voor nieuwe denkbeelden, welke de theorie ontwikkelt. Men kan het echter de Minister niet euvel duiden, dat hij de methode van fiscale winstbepaling niet afhankelijk wil maken van algemene beginselen, welke nog betrekkelijk weinig aan de praktijk zijn getoetst. De methode van fiscale winstbepaling is van te groot belang om afhankelijk te worden gemaakt van denkbeelden, welke zich nog in het experimentele stadium bevinden. De aanmoediging, welke men uit de aangehaalde passage kan putten is dus: „Zorg dat de toepassing van de vervangingswaardeleer uit het experimentele stadium komt en zorg dat zich in de praktijk een hecht systeem ontwikkelt, dat haar bruikbaarheid heeft bewezen. Dan zult U bij de Overheid een open oor vinden.”

Voorts is het van niet te onderschatten betekenis, dat de Minister met de introductie van het bedoelde „lifo-stelsel” het heilige huisje van de „gulden-is-gulden-theorie” geducht heeft aangetast. Deze „theorie” was het grote obstakel op de weg van de aanhangers van de vervangingswaardeleer en het feit, dat in dit bolwerk een bres is geslagen kan de aanvallers moed geven om verder door te tasten.

Er is echter ook een belangrijk nadeel voor de ontwikkeling van de toepassing van de leer van de vervangingswaarde aan de invoering van het fiscale „lifo-stelsel” verbonden. Indien in een onderneming door de toegewijde zorgen van administrateur en accountant bij de administratie van de goederenbeweging de vervangingswaardeleer wordt toegepast, waardoor door middel van permanente waarderegistratie op de wijze zoals Professor A. Mey dit kort geleden in dit blad op zo voortreffelijke wijze heeft uiteengezet, een zuivere winstbepaling is tot stand gekomen, dan zal de directie van deze onderneming tot de ontdekking komen, dat na afloop van het jaar opnieuw een omvangrijk werk moet worden verricht om de fiscale winst te berekenen. Dit omvangrijke werk zal kostbaar zijn en de directie zou geen goede directie zijn, inzien zij niet de vraag zou stellen, waarom niet ook voor de interne winstberekening het „lifo-stelsel” wordt gevolgd. Zij zal des te meer reden vinden om deze vraag met klem te stellen, indien na lange berekeningen blijkt, dat het resultaat van de fiscale winstbepaling volgens het lifo-stelsel ongeveer gelijk is aan het resultaat van de „eigen” methode. En in vele gevallen, nl. bij ongeveer gelijkblijvende voorraadgrootte en ook indien de positieve en negatieve invloeden van verschillende voorraadgrootten en van speculatieve elementen elkaar opheffen, zal het resultaat ongeveer gelijk zijn.

Ik behoef hier niet de argumenten op te sommen, die de aanhangers van de vervangingswaardeleer hiertegenover kunnen stellen. Ik zou hierdoor vervallen in herhaling van wat in dit blad reeds eerder naar voren is gebracht. Ik wijs slechts op het feit, dat door de invoering van het fiscale „lifo-stelsel” een nieuw contra-argument is ontstaan.

Ik meen, dat de moedgevende uitlatingen van officiële zijde en de aantasting van de „gulden is gulden theorie” per saldo hoger moeten worden aangeslagen dan de invloed van het genoemde contra-argument tegen de toepassing van de vervangingswaarde in de administratie. De invoering van het fiscale „lifo-stelsel” kan dus als een stap vooruit worden beschouwd. Het komt er dus op aan om van deze stap een zo groot mogelijk gebruik te maken.

Dit zal in de eerste plaats moeten geschieden door te trachten te voorkomen, dat men in de commerciële administraties het „lifo-stelsel” gaat toepassen. Maar daarnaast mogen de aangehaalde feiten een aansporing zijn voor administrateurs en accountants om op zo groot mogelijke schaal in het bedrijfsleven tot toepassing van de leer van de vervangingswaarde te komen. Tot dusverre is veelal de mening vernomen, dat de toepassing van de leer van de vervangingswaarde in de administratie wordt geremd door het feit, dat deze toepassing door de fiscus niet wordt aanvaard.

Ik meen echter, dat wij de rollen moeten omdraaien en niet de administraties in de bedrijven moeten aanpassen aan de fiscale regelen, maar er voor moeten zorgen, dat in een zo groot aantal administraties de leer van de vervangingswaarde wordt toegepast, dat de fiscus kan worden overtuigd van de praktische bruikbaarheid van het stelsel. Wij weten nu immers, dat de Overheid de deur openlaat voor hervormingen, mits deze maar voldoende aan de praktijk zijn getoetst.

Te dezer plaatse zij voorts de medewerking ingeroepen van de Rijks-accountants, die de opdracht hebben gekregen om zich speciaal bezig te houden met de behandeling van aangiften, waarbij het „lifo-stelsel” is gevolgd. Zij krijgen de gelegenheid om in de bedrijven, waar men fiscaal

het „lifo-stelsel” volgt, maar waar de administratie op de leer van de vervangingswaarde is gebaseerd, beide stelsels met elkaar te vergelijken. Zij kunnen daarbij tevens constateren of en in welke mate de „vervangingswaarde-administraties” bezwaren voor de contrôle opleveren en zij zijn in de gelegenheid om de Overheid er van op de hoogte te stellen hoe de leer van de vervangingswaarde haar weg vindt in het bedrijfsleven.

Moge het bedrijfsleven er voor zorgen, dat in zeer veel gevallen gerapporteerd kan worden, dat de leer van de vervangingswaarde met vrucht wordt toegepast en dat het voor een Rijksaccountant geen bezwaar zou zijn om op basis van de betrokken administraties gedane aangiften te controleren.